5.10.2026

Saaja: Eduskunnan talousvaliokunta

Asia: U 55/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin puolijohde-ekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä ja asetuksen (EU) 2023/1781 (sirusäädös) kumoamisesta (sirusäädös 2.0)

Business Finland kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä koskien Euroopan komission laatimaa ehdotusta sirusäädös 2.0:sta. Business Finland tarkastelee kirjelmää yritysten innovaatio- ja T&K-rahoittajan sekä investointien edistäjän näkökulmasta.

Yleisarvio

Business Finland pitää kannatettavana tavoitetta vahvistaa Euroopan puolijohde-ekosysteemin kilpailukykyä, uudistumista ja toimitusvarmuutta. Sirusäädös 2.0:n toimeenpanossa tulee painottaa erityisesti sitä, miten eurooppalainen tutkimus ja teknologinen osaaminen muuttuvat uusiksi tuotteiksi, yritysten kasvuksi, teollisiksi investoinneiksi ja kansainväliseksi liiketoiminnaksi.

Suomen kannalta keskeistä on, että säädös tunnistaa koko arvoketjun vahvuudet ja mahdollistaa myös pienissä jäsenvaltioissa sijaitsevien yritysten ja tutkimustoimijoiden täysipainoisen osallistumisen. Business Finland korostaa seuraavia kuutta näkökohtaa sekä Suomen kansallisen toimeenpanon valmistelua.

1. Euroopan strateginen asema globaaleissa arvoketjuissa

Euroopan strategista asemaa tulee vahvistaa kilpailukyvyn luonnollisia vahvuuksia kehittämällä ja kriittisiä riippuvuuksia vähentämällä. Täydellinen teknologinen omavaraisuus ei ole tarkoituksenmukainen yleistavoite.

Elektroniikka- ja fotoniikkateollisuuden arvoketjut ovat globaaleja. Euroopan kilpailukyky ja toimitusvarmuus edellyttävät sekä omaa vahvaa osaamista että monipuolisia kansainvälisiä kumppanuuksia. Omavaraisuuteen tähtääviä toimia tulee kohdentaa tarkasti määriteltyihin strategisesti ja turvallisuuden kannalta kriittisiin osa-alueisiin.

Samanmielisten kumppanimaiden kanssa tehtävän tutkimus-, teollisuus- ja investointi***yhteistyön*** tulee vahvistaa eurooppalaisten yritysten kansainvälistä kasvua. Omistus- ja määräysvaltakriteerien tulee mahdollistaa Euroopassa merkittävää T&K- ja teollista toimintaa harjoittavien, luotettuihin kumppanimaihin kytkeytyvien yritysten ***osallistuminen*** turvallisuusedellytykset huomioiden.

Tavoitteiden toteutumista tulee arvioida tuotannon määrän ja maailmanmarkkinaosuuden ohella Euroopan ***strategisen merkityksen*** perusteella. Olennaisia ovat esimerkiksi eurooppalaisten yritysten vahva asema kriittisissä arvoketjuissa, eurooppalaisen osaamisen ja aineettomien oikeuksien kaupallistaminen sekä yritysten kasvu ja kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistuminen.

2. Koko arvoketjun ja toisiaan täydentävien teknologioiden huomioiminen

Business Finland kannattaa laajaa teknologista soveltamisalaa, joka tunnistaa puolijohteiden, fotoniikan, kvanttiteknologian ja elektroniikan integraation merkityksen Euroopan kilpailukyvylle.

Toimien tulee kattaa arvoketju laajasti: sirusuunnittelun ja valmistuksen lisäksi muun muassa tehoelektroniikka, integroitu fotoniikka, MEMS- ja anturiteknologiat, yhdistepuolijohteet, edistynyt paketointi ja heterogeeninen integraatio, kvanttiteknologiat (ml. laskenta, aistinta ja kommunikaatio) sekä materiaalit, laitteistot ja valmistusprosessit. Erityisen tärkeää on tunnistaa näiden teknologioiden ***yhdistämisestä*** syntyvät uudet järjestelmätason ratkaisut ja liiketoimintamahdollisuudet.

Laajan soveltamisalan tulee näkyä myös ”ensimmäinen laatuaan” -määritelmässä ja strategisten hankkeiden kriteereissä; erityisesti kvanttisirujen kuuluminen määritelmän piiriin tulee varmistaa. Hankkeita tulee arvioida ***teknologisen ja kaupallisen potentiaalin, tarvittavan tutkimuksen ja osaamisen sekä eurooppalaisen lisäarvon*** perusteella ilman yksipuolista painotusta suuriin valmistusinvestointeihin tai vakiintuneisiin ekosysteemeihin.

3. Pilottilinjoista kaupallistamiseen ja teolliseen skaalaamiseen

Jo tehtyjen pilottilinja- ja TKI-infrastruktuuri-investointien teollinen hyödyntäminen tulee asettaa säädöksen toimeenpanon ytimeen. Pilottilinjojen ja muiden yhteiseurooppalaisten TKI-infrastruktuurien jatkorahoituksen ja arvioinnin tulisi perustua niiden aikaansaamaan teolliseen vaikuttavuuteen.

Infrastruktuurien rakentamisen rinnalle tarvitaan toimivat mekanismit, joiden avulla yritykset voivat edetä tutkimuksesta pilotointiin, teolliseen käyttöönottoon ja markkinoille. Tämä ***lab-to-fab-to-market***-ketju edellyttää yrityksille selkeitä palveluja, sujuvaa pääsyä infrastruktuureihin sekä mahdollisuuksia teknologioiden validointiin, asiakasdemonstraatioihin ja tuotannon skaalaamiseen. Myös palveluiden hinnoittelun, käyttöehtojen ja aineettomia oikeuksia koskevien käytäntöjen tulee tukea yritysten osallistumista.

Toimivia teollisen vaikuttavuuden mittareita ovat esimerkiksi yritysasiakkaiden määrä, yrityskäytön osuus, pilotoinnista teolliseen tuotantoon etenevät hankkeet, markkinoille tuodut uudet tuotteet, syntyneet investoinnit ja uusi liiketoiminta. Arvioinnissa tulee kuitenkin huomioida eri teknologioiden kehitysajat ja infrastruktuurien kypsyysvaihe. Tämä on tärkeää myös Suomen ***infrastruktuuri-investointien, kuten Kvanttinovan ja SiPFABin, hyödyntämiselle***.

Kysyntää vahvistavat toimet ja kaupallistamisen tuki tulee kytkeä näihin sekä muihin eurooppalaisiin infrastruktuureihin niin, että investoinnit muodostavat toimivan kokonaisuuden.

4. Kysyntää vahvistavien toimien käytännön vaikuttavuus

Business Finland kannattaa kysyntäpuolen vahvistamista. Toimien tulee kuitenkin tarjota yrityksille konkreettisia liiketoimintamahdollisuuksia ja nopeuttaa uusien eurooppalaisten teknologioiden käyttöönottoa.

Kysyntäfoorumin, rajat ylittävien yhteishankintojen ja muiden kysyntäinstrumenttien toimintamalleja tulee täsmentää yhdessä teknologiayritysten ja käyttäjäteollisuuden kanssa, myös ***pk-yritykset huomioiden***. Välineiden tulee yhdistää kehittäjät ja asiakkaat sekä madaltaa uusien ratkaisujen käyttöönoton kynnystä. Kysyntää luovat toimet tulee kytkeä Euroopan vahvoihin ***käyttäjätoimialoihin ja niiden investointeihin***. Tällaisia toimialoja ovat esimerkiksi tietoliikenne, teollisuusautomaatio, energiajärjestelmät ja sähköistyminen, liikenne, terveysteknologia sekä puolustus- ja avaruusteollisuus. Käyttäjäyritysten osallistuminen jo kehitys- ja pilotointivaiheeseen voi vahvistaa teknologioiden markkinalähtöisyyttä.

Kysyntätoimien tavoitteena tulee olla eurooppalaisten elektroniikka-, fotoniikka- ja kvanttiteknologioiden hyödyntäminen kilpailukykyisissä ***järjestelmätason ratkaisuissa***. Toimien tulee samalla tukea jo rakennettujen pilottilinjojen ja muun TKI-infrastruktuurin käyttöä.

5. Strategisten investointien tasapuoliset rahoitusedellytykset

Strategisesti tärkeiden investointien toteutuminen ei saa riippua ensisijaisesti yksittäisten jäsenvaltioiden finanssipoliittisesta kapasiteetista.

EU-tason rahoituksen tulee tasata jäsenvaltioiden välisiä eroja ja mahdollistaa eurooppalaiselta kannalta parhaiden strategisten hankkeiden toteutuminen sijaintimaasta riippumatta. Erityisesti tulee tukea hankkeita, joilla on eurooppalainen strateginen merkitys mutta joiden ***mittakaava ylittää yksittäisen jäsenvaltion kansallisen rahoituskyvyn***. Samalla on ehkäistävä jäsenvaltioiden välistä tukikilpailua, joka ohjaisi investointien sijoittumista niiden todellisten kilpailukykyedellytysten sijaan kansallisen tuen määrän perusteella.

Sirurahaston toimintamallia ja osallistumisehtoja tulee selkeyttää. Euroopan kilpailukykyrahaston, Horisontti Euroopan ja sirusäädöksen mukaisten rahoitusvälineiden työnjaon ja yhteensovittamisen tulee muodostaa hallittava ja ***yrityksille ymmärrettävä kokonaisuus***.

EU-tason ja kansallisten instrumenttien tulee muodostaa johdonmukainen rahoituspolku tutkimuksesta kaupallistamiseen ja skaalaamiseen. Vastinrahoitusvaatimusten ja rahoitusvastuiden tulee olla selkeitä ennen hakujen avautumista. Yritysten tulee saada ymmärrettävää tietoa rahoituksen ehdoista ja yhdistämismahdollisuuksista.

Toimitusketjujen seurannan ja toimitusvarmuusvelvoitteiden tulee olla ***oikeasuhtaisia, hyödyntää olemassa olevia tietovirtoja ja turvata liikesalaisuudet***. Päällekkäistä raportointia ja erityisesti pk-yritysten hallinnollista taakkaa tulee välttää.

6. Eurooppalaista yhteistyötä vahvistavat suurhaasteet ja huippuosaamisalueet

”Grand Challenges” -kokonaisuuksien ja ”Semiconductor Regions of Excellence” -mallin tulee yhdistää Euroopan toisiaan täydentäviä vahvuuksia ja tarjota osallistumismahdollisuuksia laajasti eri jäsenvaltioiden toimijoille.

Suurhaasteisiin (Grand Challenges) perustuva tavoitteellinen lähestymistapa on kannatettava. Teemojen valinnan tulee kuitenkin perustua avoimiin ja läpinäkyviin kriteereihin, ***tunnistettuun tarpeeseen sekä uskottaviin kaupallistamismahdollisuuksiin***. Teknisten tavoitteiden ja osallistumisehtojen tulee mahdollistaa eri jäsenvaltioiden yritysten ja tutkimustoimijoiden osallistuminen. Sisältöjä ei tule määritellä tavalla, joka perusteettomasti suosii yksittäisiä alueita tai vakiintuneita ekosysteemejä.

Business Finland pitää myönteisenä huippuosaamisalueiden joustavaa määrittelyä. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että tunnusta voidaan hakea myös useiden ***alueiden tai jopa useiden valtioiden yhdessä muodostaville funktionaalisille teknologiaklustereille***, joiden vahvuus perustuu teknologiseen täydentävyyteen ja yhteisiin arvoketjuihin.

Tunnuksen käytännön merkitys tulee täsmentää. Sen tulee ***edistää yhteistyötä ja teollista lisäarvoa*** muodostumatta rahoituksen alueelliseksi jakoperusteeksi tai syrjäyttämättä hankkeiden laatua ja eurooppalaista lisäarvoa.

Täydentävä huomio: Suomen kansallisen toimeenpanon valmistelu

Suomen tulee valmistautua aktiivisesti siihen, että sirusäädöksen tarjoamat rahoitusmahdollisuudet ovat suomalaisten yritysten sekä tutkimus- ja oppilaitosten hyödynnettävissä.

Kansalliset rahoitusvastuut, instrumentit ja yhteisrahoitustarpeet tulee selvittää hyvissä ajoin eduskunnan ja ministeriöiden päättämien linjausten mukaisesti. Kaikki osaamisen kehittämiseen, koulutukseen, infrastruktuureihin tai lähellä kaupallista käyttöönottoa oleviin hankkeisiin kohdistuvat toimet eivät välttämättä sovellu Business Finlandin nykyisiin rahoitusinstrumentteihin.

Suomen tulee ***varmistaa eri hallinnonalojen ja rahoittajien yhteistyöllä hyvissä ajoin***, että tarkoituksenmukaiset kansalliset osallistumis- ja rahoitusjärjestelyt ovat valmiina EU-hakujen avautuessa. Näin suomalaiset toimijat voivat hyödyntää säädöksen mahdollisuuksia täysimääräisesti.

Kunnioittavasti,

Toni Mattila

Johtava asiantuntija
Innovaatiorahoituskeskus Business Finland